

Preek zondag 9 juni 1996 en 7 juli te Stiens

Schriftlezing: EFEZIERS 1, 1-14

Gemeente van Jezus onze Heer,

De brief van Paulus aan de Efeziërs is een soort rondzendbrief geweest.

Er bestaan namelijk versies van de brief die niet geadresseerd zijn. Er was zelfs een tijd dat geleerden ontkenden dat de brief aan de gemeente te Efeze gericht zou zijn.

Er wordt in deze brief niet op bepaalde situaties in een bepaalde gemeente ingegaan; en we vinden in deze brief ook geen groeten aan bepaalde personen. Alleen de naam van de briefbezorger wordt genoemd.

Al deze dingen wijzen erop dat de brief jarenlang heeft gecirculeerd voor algemeen gebruik, en is rondgegaan door verschillende gemeenten.

Het is een pastorale brief ook. Hoewel sommige uitspraken van Paulus ons wellicht wat irriteren, zoals de woorden over de vrouw die de man onderdanig zou moeten zijn. Maar in al deze gevallen moeten we zeggen: Wat staat er nu precies, want er staat vaak niet wat wij denken dat er staat.

Het is een pastorale brief waarin Paulus de gemeenteleden wil bijbrengen, wat ze allemaal door het geloof ontvangen hebben. Hij probeert de ogen van de mensen te openen voor de zegeningen die zij ontvangen.

De brief zegt tegen de gemeenteleden: Besef dat het een groot voorrecht is om samen met de joden één God te mogen dienen. En vandaar ook de opdracht om eensgezindheid na te streven en de Heilige Geest te laten werken in je leven. De werking van de Geest van Pinksteren, niet alleen in je denken en in je spiritualiteit, maar ook in de dagelijkse dingen en in de omgang met elkaar.

En allesbepalende voor het leven in geloof is voor Paulus het moment dat je toegetreden bent tot de gemeente. Die geloofsbeslissing heeft gevolgen voor je verdere leven. En daarover, over dat gelovige leven gaat deze pastorale rondzendbrief.

Het begin van de brief, dat ik zoeven voorlas is als je het voor het eerst hoort onbegrijpelijke taal. Veel grote woorden, bekend en onbekend, moeilijke zinsbouw, het klinkt eigenlijk meer als een ingewikkeld gedicht, dan als een begrijpelijke brief. En ten diepste is het ook een gedicht, een hymne, een loflied op het leven met God. En wie zal zeggen of de mensen de woorden van Paulus ook niet hebben gezongen?

Om enige helderheid te krijgen in de betekenis van deze woorden wil ik twee teksten eruit lichten. Dat is in de eerste plaats de aanhef van de brief, en de betekenis daarvan, en in de tweede plaats is dat vers 5 en 6, waar het gaat over Jezus als de geliefde.

In beide tekstgedeelten draait het om bijzondere namen.

Allereerste de aanhef van de brief. De eerste vier woorden van de brief zijn namen.

Het eerste woord van de brief is de naam van Paulus. Niet uit eigenwijsheid, maar omdat hij zich niet schaamt voor die naam. Die naam Paulus is op hem gelegd als een geschenk, en daar is hij trots op. Om mens te zijn op aarde draag je een naam, en je leeft tussen

mensen met een andere naam. Een naam hebben dat betekent: Leven. Wie onder zijn naam vandaan vlucht die leeft niet. Die naam die is onlosmakelijk met je verbonden; die naam was er misschien al voor je geboorte, en tijdens je leven, maar ook daarna is het je naam die blijft. En wie onder zijn naam vandaan wil, die wil eigenlijk iemand anders zijn.

Paulus noemt eerst zijn naam, want met die naam staat hij voor alles wat nu volgt. Het is geen anonieme brief, Paulus is zelf aanspreekbaar op zijn woorden. Het is geen ingezonden stuk zoals in de krant, waaronder staat: Naam van de schrijver bekend bij de redactie. Nee, woord voor woord is Paulus naam verbonden met de brief, want hij schaamt zich niet voor wat hij heeft te zeggen.

En meteen na die naam staat het woord 'apostel'. Dat is het ambt, dat is het bijzondere van die naam, apostel, een typisch Nieuw testamentisch woord, typisch een woord dat verbonden is met de missie van Jezus. Gezonden betekent het. Paulus staat niet met alleen zijn naam, maar ook met zijn missie, een missie in Jezus' naam.

'Paulus, apostel van Christus Jezus', staat er. De volgende naam is dus Christus, gezalfde. Het duidt op het koninklijke van het ambt. Paulus plaatst zichzelf daarmee in de lijn van de koningen, die als een goede herder het volk zijn voorgedaan. Zijn missie is in Jezus' Naam een koninklijke missie; dat betekent, dat ook Paulus geroepen is, om te werken aan het heil van de volken, aan recht en vrede. Dat alle burgers van het koninkrijk van God tot hun recht komen en ruimte gegeven wordt.

Dat zit allemaal besloten in die naam Christus, Gezalfde. En steeds moeten we erbij zeggen, dat gelovige joden die naam nooit aan Jezus hechten. En dat de kerk dat wel doet, dat is haar eigen zaak. Maar wij hebben geen ander evangelie dan dit.

En meteen moeten we er dit bij zeggen: Die naam Christus heeft meer betekenissen dan alleen maar de Gezalfde. Want bij de naam 'Christus' denken wij niet allen aan Jezus' koningschap (dat is aan zijn verhoging en zijn heerlijkheid) maar we denken bij die naam ook aan zijn priesterschap (dat is de heer, die knecht wordt tussen en voor de mensen). En de derde betekenis die schuilt in de naam Christus, dat is het profetenambt, de horizontale werking van het ambt, dat wijsheid en waarheid zich verspreiden door de mensheid.

Het vierde woord is de naam Jezus. En in die naam trilt het hele oude testament in volle omvang mee. Jezus, Jeshoea, Hij die redt. Zoals Mozes, op weg naar een uitermate goed land, zoals Jozua, die het werk afmaakte. Jezus, die gezonden is, om de mensen te leiden naar een uitermate goed land. In die naam trilt ook dat krachtige godsbeeld mee, dat God het goede geeft, en het goede wil.

Zo begint deze brief: Paulus, apostel van Christus Jezus. In vier woorden een heel evangelie. En dan schrijft hij verder: apostel van Christus Jezus, naar de wil van God. Want over God zal het gaan in deze brief. En in het bijzonder over de wil van God. Paulus zal gaan schrijven aan de gemeenten dat zij geregeerd worden door de persoonlijke goedheid van God. Dat wij niet uitgeleverd zijn aan een blinde strijd tussen idealisme en boosheid. Maar juist in de Zoon Jezus is openbaar geworden, de goede wil van God. In die missie van Jezus zien we, dat die goedheid van God ook nooit meer zal ophouden.

En dan komt het adres van de brief: Aan de heiligen en gelovigen in Christus Jezus. Een preek voor eigen parochie, zouden wij zeggen. En dat is precies ook de bedoeling. De gemeente van Jezus moet de missie van Jezus verder gestalte geven, en zelf getuigen van Gods goedheid.

En dan volgt de groet: Genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heer Jezus Christus. Een groet, ja, een zegen zelfs! De goedheid van God, wenst hij zijn lezers toe. En zo de aanhef lezent, begint je hart al sneller te kloppen, zoals met elke goede brief, want elke goede brief is eigenlijk een liefdesbrief. Al in de eerste woorden proef je de smaak van de rest van de brief. Al in de eerste woorden zit alles besloten. En dat terwijl alles nog moet komen. Deze aanhef lezend, denk je: Goddank er is aan mij gedacht, Goddank er wordt naar mij omgezien. En dan begin je ook op die toon en met dit hart te lezen.

In de aanhef van de brief, heeft eigenlijk alles en iedereen zijn juiste naam gekregen. Paulus, Jezus, God, de gelovigen, maar ook het apostelambt, het priesterschap, de genade en de vrede. Er is van Godswege aan mij gedacht. Geen eenzaamheid meer. Dat is de onderliggende toon in deze aanhef. Hier laat Paulus zien, wat zijn werkelijke drijfveer is: Dat mensen bevrijdt worden uit hun eenzaamheid, en zich de blijdschap op de hals halen van een leven met God.

Een naam hebben, niet alleen zijn, ervaringen van genade en vrede, liefde en vriendschap. Het zijn voor ons vanzelfsprekende zaken, tenminste voor mijn eigen generatie. Wij zien wel andere beelden op de televisie, maar bijna nooit heeft mijn generatie aan den lijve ervaren wat het is om verstoken te zijn van de zegeningen van God.

En dan zijn we aangeland bij de ethiek van ons geloof. Wie de naam van God eert, wie zelf een naam gekregen heeft, die zal de handen uit de mouwen moeten steken, om het leven te heiligen, en daartoe ook beslissende keuzes maken. Beslissingen ten leven, niet zonder gevaren, maar beslissingen ten leven. Het zal zodadelijk duidelijk worden op welke beslissingen ik doel.

God heeft ons zijn Zoon gegeven, zegt Paulus. En God noemt hem zelfs mijn Geliefde. Zo mag je hopen dat iedere vader zijn zoon, en iedere moeder haar dochter: geliefde zal noemen. Geloven in de Zoon van God, betekent dus meteen al een keuze voor het trouw blijven van je kinderen, wat er ook mag gebeuren. Jezus is de Zoon.

En wij, wij zijn de kinderen die God naast zijn eigen zoon erbij heeft geadopteerd. Wij zijn in het geloof de adoptiekinderen van God. Zonder onderscheid des persoons. Hier proeven we tussen de regels door een protest ook tegen de verheerlijkende idee, dat wanneer je als man en vrouw een zoon krijgt, dat je pas dan geslaagt bent. Een protest tegen de verheerlijking van de oudste zoon. Hier probeert Paulus de mensen te leren om zonder onderscheid des persoons te leven met elkaar. Het zal een moeilijke missie zijn. Ook voor Paulus zelf.

Jezus is de Zoon en wij zijn de adoptiekinderen.
Diegenen die daadwerkelijk geadopteerd zijn kunnen zich hierbij wel iets voorstellen.
Je hebt een nieuwe naam gekregen, een naam die niet bij je natuurlijke ouders vandaan

komt. Een naam die vaak niet past bij je huidskleur. Adoptiekinderen hebben meer dan andere kinderen grote moeite om hun identiteit te ontdekken en een weg te vinden door het leven.

En vergelijkenderwijs zegt Paulus zijn wij in het geloof geadopteerd door God, om naast zijn eigen Zoon de weg te banen voor het koninkrijk. Met alle daarbij behorende identiteitsproblemen en vragen. En regelmatig vraag je je af, wat je moet met die naam van Jezus, die je er zomaar even bij hebt gekregen, zonder erom gevraagd te hebben. Ook een moeilijke missie.

Van adoptiekinderen hebben buitenstaanders vaak een scheef beeld. Dat het maar een druppel op de gloeiende plaat is bijvoorbeeld. Of dat adoptieouders toch eigenlijk vragen om problemen. En dan nog maar niet te spreken van mensen, die wel graag een kind zouden willen adopteren, maar dat niet mogen of kunnen. Je neemt een grote verantwoordelijkheid op je met het onder je hoede nemen van een kind. Maar wat te denken van de kinderen zelf: Ten onrechte hebben ze dikwijls gevoelens van minderwaardigheid, omdat ze 'maar' geadopteerd zijn. Ten onrechte, zeg ik. Want ieder is een kind van God. Om je problemen en om de oorzaak van je adoptie heb je meestal zelf ook niet gevraagd.

Wanneer Paulus zegt, dat wij adoptiekinderen van God zijn, dan plaats hij ons daarmee niet op een lagere rang of stand. Door God geadopteerd betekent, dat je net als Jezus bent. Een geliefde van God. Uitgebroken uit eenzaamheid en vastgehouden door de goede God.

Zo moeilijk als de geschreven woorden van Paulus zijn, zo moeilijk is ook de preek tot nu toe. Zoals steeds vragen wij ons af: Hoe worden deze ingewikkelde bijbelwoorden voor ons tot levende woorden.

Welnu, een groot deel van het antwoord op die vraag hebben we al verwoord: En ik zal herhalen:

Wij staan, zegt Paulus, voor de uitdaging om te geloven samen met andere geloven en overtuigingen. Maar daarbij hoeven we ons niet te schamen voor de naam van Jezus, van wie wij leren hoe we de wil van God doen.

Levende woorden vinden we hier, omdat ons wordt aangezegd, dat wij nooit alleen zijn. Nooit alleen. Zelfs in de gevoelens van diepste eenzaamheid, zoals een adoptiekind intense gevoelens van eenzaamheid kent; wij zijn nooit alleen.

Levende woorden vinden we hier, die zeggen: Jullie worden geregeerd door de goedheid van God.

Levende woorden, die zeggen: Jullie zijn op weg naar een uitermate goed land. Jullie zijn niet het willoze slachtoffer van je eigen willen en kunnen.

Levende woorden vandaag die zeggen: Er is aan mij gedacht, er wordt aan mij gedacht, van Godswege. Een warm evangelie.

Maar bovenal vraagt dit evangelie van ons beslissende keuzes. Beslissingen ten leven. Zoals adoptieouders een bewuste keuze maken voor de levenskansen van een kind, zo kunnen wij in vele omstandigheden keuzes maken voor het leven.

Wanneer tegenslag je treft, is het mogelijk om door de kracht van de Heilige Geest niet ook zelf ten onder te gaan, maar weer nieuwe levenskansen uit te buiten.

Beslissende keuzes worden van ons gevraagd, die te maken hebben met je eigen identiteit als mens, als christen. Keuzes die jezelf en anderen losmaken van eenzaamheid en vertwijfeling.

Beslissende keuzes, om het koninkrijk te dienen. En dat mag aan ons te zien zijn. Aan onze inspanningen, aan onze levensmoed, aan ons geloofsvertrouwen. Daar hoeven we ons niet voor te schamen. Hoe ook je leven is, wie en wat je ook bent en voelt, ieder kind van God geeft het zijne aan het koninkrijk.

En we blijven dat doen, als gemeente en als individuen, omdat we weten dat eens de grote zomer zal komen. Misschien niet in onze dagen, maar dan wel in de dagen van onze kinderen. De grote zomer, waar we verlangend naar uitzien.

Net als Jezus zijn wij geliefden van God, want Hij heeft ons leven gewild.

En wachtend op de grote zomer houden we ons geloof in ere, een moedig geloof.

Want hoe anders dan in geloof, komen we erdoor, door de diepten van het leven.

Anders gezegd: Zonder geloof is het leven geen doorkomen aan, zonder geloof is het leven een langzame dood, maar in geloof komen we erdoor. Gods goedheid houdt ons staande.

Met deze ruggesteun in de woorden van Paulus wens ik u allen voor uw hele leven een moedig en hoopvol geloof. AMEN